

(Deel II, blz. 104.) *Stiefmoedertje of styfmoertje*. — Meestal is het grootste, naar beneden gekleurde blad geel. Het volk zegt dan, dat de stiefmoeder van nijd en afgunst zoo geel geworden is.

(Deel II, blz. 110.) *Doodgraver*. Het halen van hulp door dieren is een heel gewoon verschijnsel. Sommige (misschien wel alle) dieren houden er stankjes of geurtjes op na, om hun soortgenooten duidelijk te maken, dat ze alle moeten aanrukken. Waarom zou de doodgraver geen hulp hebben kunnen halen? Als men bepaald bewijzen wil, dat dit zoo is, moet men stellig het beest eerst een rood draadje om zijn achterpoot binden, het beest zien wegvliegen, en zien terugkomen met andere soortgenooten. In het geval, op blz. 110 vermeld, was het waarschijnlijk, dat de oude doodgraver toch onder de mol zat, en wachtte tot meer hulp kwam opdagen, welke hulp in dit geval op de lijkluicht van de mol afkwam.

(Deel II, blz. 111.) *Vogelnamen met oe*. — Schuifuit te schrijven is nog al vergefelijk, al keur ik het niet goed: het latijnsche *Ulula* (oeloela) is ook ons *uil* geworden! *Pirkoetoet* en *Tikoekoer* zijn maleische namen voor een soort *Turtur* (toertoer) en voor *Geopelia striata*; beide zijn tortels. *Cygnus* komt van het Grieksche *kuknos* (koeknos), eene nabootsing van de wilde zwaan, die koeknoes of hoeknoes zegt, vandaar ook onze Hollandsche naam hoelzwaan. Na te gaan hoe de vogels aan hun namen komen, zou ook een aardig werk zijn, maar dan moeten taalkenner en vogelkenner samenwerken. Zoo bijv. komt *Wielewaal* (ik lees juist den naam op blz. 110) van zijn heerlijk geluid *Wielewie-Wielewauw*.

(Deel II blz. 112.) *Rectificatie*. *Tabanus bovinus* heet runderdaze, *Hypoderma bovis*, runderhorzel. Ik vermoed dus, dat *Mej. v. C. te Zwolle* een *Runderdaze* vond.

(Deel II, blz. 115.) *Silene* of *Cucubalus*? Bij Helleland werd door den Heer F. van Eeden eene *Silene* gevonden, die zeer op *inflata* leek, maar met veel bleeker kelk en 10 strepen in plaats van meer. — Kan dit geen *Cucubalus bacciferus* geweest zijn? Deze onderscheidt zich van *Silene inflata* door haar 10-nervige kelk en door het dragen van bessen in plaats van droge openspringende doosvruchten?

(Deel II, blz. 128.) *Nederlandsche Vogelnamen*. — Het doet me genoegen, dat de heer Jac. P. Thijssse hier eenige vogelnamen mededeelt, die niet in Albarda's lijst te vinden zijn. Moge zijn voorbeeld navolging vinden! (Zie ook hierboven, waar ik het had over *zwaluwen*). Eene opmerking over *Krem*. De heer Thijssse zegt: Groote roofvogels worden ook *kremmen* genoemd. Ik daarentegen heb de kleine steeds *kremmen* hooren noemen. Het schijnt dus, dat, in verschillende streken van ons land het woord *krem* zowel op

groote als op kleine roofvogels toegepast wordt. In Utrecht heet de torenvalk *krem*, in Gelderland heet het smelleken *krem*, en met *koekoekskrem* zal de Garderbroeksche herder zeker wel den sperwer bedoeld hebben, omdat die „koekoeksveeren” is, zooals kippenfokkers van kippen zeggen, als ze de teekening der koekoeken hebben.

(Deel II, blz. 132.) *Mijten op kevers*. G. vermeldt het vinden van een mestkever, die vol zat met „kevermijten.” Dit geeft mij aanleiding, iets over deze „luis” mede te deelen.

Eerst een woordje vooraf. Mijten hebben in den regel 8 pooten. Als ze uit het ei kruipen hebben ze in den regel slechts 6 pooten; deze toestand wordt de „larve” genoemd, even als alle jonge dieren, die niet op hunne ouders gelijken. Na de eerste vervelling heeft de jonge mijt echter 8 pooten, gelijk dus reeds veel op hare ouders, maar ze is nog niet volwassen, ze moet nog een paar maal vervellen. Deze toestanden worden „nymph” genoemd en men spreekt en schrijft dan van *nymph I*, *nymph II* en *nymph III*. Bovendien zijn er nog andere nymptoestanden. Daarna volgt de volwassen toestand, mannetjes en wijfjes, die dikwijls zeer verschillend er uit zien.

De mijten nu, die men op kevers vind, vooral op mestkevers en doodgravers, zijn altijd nymphen. De volwassenen moet men in vochtige rottende bladeren zoeken. Ze zijn zeker tweemaal groter, donker bruin, sterk glanzend en verbazend vlug.

Algemeen is de meening, dat de mijten op de kever leven evenals luizen van andere dieren; d. w. z. parasitisch hetzij van het lichaamsvocht, of van het bloed, hetzij van huiddeeltjes of uitscheidingsprodukten (was, talk, zweet). Dit nu is in het geheel niet het geval. De mijten gebruiken de kevers alleen maar als luchtballon, als *Pegasus*, het bekende gevleugelde paard uit de mythologie. Zij laten zich van uigedroogde mest, of andere uitgedroogde plaatsen door de kevers wegvoeren naar betere gelegenheden. Ze zitten dus in den regel niet langer op den kever dan één vlucht.

Wat de meening van keververzamelaars, dat het echte „luizen” (parasieten) zijn, versterkt, is, dat, als men de kevers in een kartonnen doos plaatst, de mijten blijven leven zoolang de kever leeft, en met den kever sterven. Dit nu ligt aan heel wat anders: zoolang de kever leeft, heeft hij nog uitwaseming, al was het de met waterdamp bezwangerde lucht, die uit de ademhalingsopeningen (stigmata) stroomt. Kort nadat de kever gestorven is, is hij geheel uitgedroogd, in alle geval houdt deze uitwaseming op, en de mijten sterven uit gebrek aan vochtige lucht. In kleine fleschjes, waarin men voor waterdamp zorgt, blijven ze zeer lang in leven.

Arnhem, 22 Mei 1899.

A. C. OUDEMANS.

Tot dusverre bekende groeiplaatsen der tot de bijgenoemde familiën behorende planten.

Familie *Betulaceeën*.

1. *Betula*.

B. verrucosa Ehrh. In boschrijke streken, heidevelden en in de duinpannen, algemeen en overal.

B. pubescens Ehrh. Vooral op moerassige plaatsen. Rosmalen, Bostel, Oudenbosch. Nijmegen (Übergen, Beek), Rheden, Varsseveld, Lichtevoorde, Apeldoorn, Wisselsche Veen, bij Hoenderloo, Harderwijk. Twente, Kampen. Meppel, Weerdinge, Valthe. Terschelling (Midsland), Kallantsoog, Petten, Velsen, Zandvoort, Bloemendaal, Oud-Diemen. Wassenaar, Ter Heide. Walcheren.

2. *Alnus*.

A. glutinosa Gaertn. Aan waterkanten, in kreupelhout op moerassige plaatsen, algemeen en overal.

A. incana D. C. In heggen, tusschen kreupelhout. Wamel. Leeuwen, Eibergen, Ruurloo. Zeist, Baarn. Zalkerwaard. Velzerend, Haarlem, Abcoude.

3. *Carpinus*.

C. Betulus L. In bosschen en heggen. Beek, Elslo, Gulpen, Valkenburg, Wijlre, Mechelen, Blerik, Velden, Wel, Mook (Plasmolen). Bostel, Vlijmen, Vught, Breda, Oudenbosch.

Nijmegen (Ubbergen, Weurt), Arnhem, Doorwerth, Oorsprong. Utrecht, Zeist. Woestduin bij Haarlem. Den Haag.

4. *Corylus*.

C. Avellana L. In bosschen, kreupelhout, heggen, enz.; ook veel aangeplant.

Familie Cupuliferen.

2. *Quercus*.

Q. Robur L. In bosschen, aan wegen, enz.

Q. sessiliflora Sm. In bosschen, enz. Vught. Utrecht. Oldeberkoop. Haarlemmerhout. Warmond, Leiden, Wasse-naar, Haagsche bosch, Westland.

2. *Fagus*.

F. sylvatica L. In oude bosschen, aan wegen, enz.

3. *Castanea*.

C. sativa Mill. In enkele bosschen verwilderd. Vught. Beek en Ubbergen, bosch van Leuven, Maarsbergen, Meppel, Ruinerwold.

Familie Juglandaceën.

1. *Juglans*.

J. regia L. Enkele malen in bosschen verwilderd, b.v. bij Vught. Overveen.

Familie Myricaceën.

1. *Myrica*.

M. Gale L. Aan waterkanten en op moerassige plaatsen, vooral in veenachtige heidestroken, algemeen.

M. cerifera L. Waarschijnlijk alleen verwilderd. Bij het kasteel Waliën tusschen Zutphen en Dieren en vrij veel op de Empesche en Tondensche heide bij Voorst.

z16 Blz 218-219

Familie Salicaceën.

1. *Salix*.

S. purpurea L. Aan de oevers van rivieren en andere wateren, ook in duinvalleien. Boxmeer, Limmel, Breda, Oudenbosch. Nijmegen (Weurt, Beek, Ooischewaard, Oosterhoutsche bosch). Rheden, Wageningsche berg, Eibergen, Lochem, Apeldoorn (Pasch). Ameliswaard. Zalk. Winschoten. Friesland. Texel, Velzen, Brederode, Overveen, Bentveld, Zandvoort, Vogelenzang, Rotterdam, Westland, Werkendam, Gorkum, Voorne. Walcheren, Zuid-Beveland.

S. stipularis Sm. Aan waterkanten en in laaggelegen bosschen. Boxmeer. Nijmegen (Ubbergen). Zeist. Kampen. Overveen, Bentveld. Zuid-Beveland.

S. viminalis L. Aan waterkanten en in grienden. Baarlo. Vught, Breda. Nijmegen (Ooischewaard, Weurt, Beuningen, Ubbergen), Wageningen, Eibergen, Harderwijk. Wijhe, Zwolle, Kampen, Gramsbergen, Steenwijk, Giethoorn. Groningen. Schiermonnikoog. Castricum, Haarlem, Bentveld, Bennebroek, Aardenhout, Schoten, Vogelenzang. Voorschoten, Leiden, Den Haag, Vianen, Gorkum, Westland. Zuid-Beveland, Zeeuwsch-Vlaanderen.

S. incana Schrnk. Aan rivieroevers. Alleen aan het Scheveningsch kanaal bij Den Haag gevonden.

S. acuminata Sm. Aan waterkanten en op moerassige plaatsen in bosschen. De Bilt. Friesland. Overveen, Bennebroek, Bentveld. Haagsche bosch. Zuid-Beveland.

S. Smithiana W. Aan waterkanten en bosschen. Alleen bij Oudenbosch, op Schiermonnikoog en Zuid-Beveland gevonden.

S. Sericeana W. Aan waterkanten, in heggen enz. Alleen in Groningen (Scharmer, Harkstede), bij Overveen en Grijpskerke gevonden.

S. cinerea L. Aan waterkanten en op moerassige plaatsen. Blerik. Oudenbosch, langs de Zoom. Nijmegen (Ooischewaard, Oosterhoutsche bosch), Bennekom, Wageningen, Harderwijk. Zwolle, Kampen, Oele, Woolde, Poppe, Heemze, Hardenberg, Kallenkote, Giethoorn. Friesland. Bentveld, Haarlem. Leiden, Endegeest, den Haag, Delft. Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen.

S. caprea L. In bosschen en aan slootkanten. Beek, Elslo, Bunde, Meersen, Valkenburg, Gronsveld, Gulpen, Mechelen. Breda, Oudenbosch, langs de Zoom. Nijmegen (Beek, Ubbergen). Rheden, Wageningen, Borculo, Apeldoorn, Harderwijk. Wijhe, Zalkerwaard, Borne, Lutte, Jouré, Garijp, Huizum, Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Haarlem. Leiden, Delft, Westland, Gorkum, Brielle. Zuid-Beveland.

S. aurita L. Aan waterkanten en in moerassige zand- en heidegronden en duinvalleien. Venlo, Velden, Arcen. Vught, Breda, Liesbosch, Oudenbosch, Woensdrecht. Nijmegen (Berg-en-Dal, Meerwijk, Weert, Beuningen). Bennekom, Eibergen, Winterswijk, Doetinchem, Apeldoorn, Harderwijk, Utrecht, de Bilt, Zeist, Driebergen, Achttienhoven. Hengelo, Goor, Almelo, Vriezenveen, Oldenzaal, Borne, Zwolle, Hardenberg, Steenwijk, Giethoorn. Sneek, Wolvega, Oosterwolde, Schiermonnikoog, Ameland, Vlieland, Terschelling, Bergen, Schoorl, Petterduinen, Bloemendaal, Haarlemmermeer. Katwijk, Den Haag, Monster, Schiedam, Delftshaven. Zuid-Beveland, Haamstede, Renesse.

S. ambigua Ehrh. Alleen bij Winterswijk gevonden.

S. repens L. In lage moerassige zand- en heidegronden, in de duinen algemeen.

S. amygdalina L. Aan waterkanten, op moerassige plaatsen in bosschen. Den Bosch, Breda, Oudenbosch, langs de Zoom. Nijmegen (Ubbergen), Doorwerth, Wageningen, Zutphen, Eibergen, Harderwijk. Wijk-bij-Duurstede, Vreeswijk, Utrecht, Baarn. Zalkerwaard, Kampereiland, IJselmuiden, Gramsbergen, Hengelo, Almelo, Vriezenveen, Lutte, Steenwijk. Groningen, Huizum, Wolvega. Overveen, Haarlemmermeer. Katwijk, Voorschoten, Leiden, Den Haag, Vianen, Eierland. Zuid-Beveland.

S. undulata Ehrh. Aan rivieroevers, op moerassige plaatsen, in bosschen. St. Pietersberg, Boxmeer, Oudenbosch. Nijmegen (Ooischewaard). Zeist, Achttienhoven. Zwolle. Haarlem. Delft.

S. pentandra L. Aan waterkanten en op moerassige plaatsen. Vught, Breda. Wageningen. Baarn, Zeist. Ane, Odoorn. Groningen. Finkega. Haarlem.

S. alba L. Aan waterkanten, wegen enz. veel, ook veel aangeplant.

S. Russeliana Sm. Alleen bij Zwolle gevonden.

S. fragilis L. Aan waterkanten, in bosschen. Rosmalen. Nijmegen (Ooischewaard, Hatert), Tiel, Gorkum. Kampen. Bloemendaal. Leiden. Goes.

S. babylonica L. Aan waterkanten, op buitenplaatsen. Vught. Goes, Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen.

2. *Populus*.

P. alba L. Aangeplant in boschrijke streken, aan den duinkant, aan wegen. Maastricht, Sittard. Breda, Oudenbosch. Nijmegen (Oosterhoutsche bosch), Renkum, Wageningen, Tiel. Utrecht, Baarn. Kampen, Hengelo. Jelsum, Cornjum, Schiermonnikoog. Texel, Alkmaar, Heilo, Bergen, Kennemerland, Heemstede. Katwijk, Wassenaar, Haagsche bosch, Scheveningsche boschjes, Voorne. Geheel Zeeland.

P. tremula L. In boschrijke streken. Valkenswaard, Wijlre, Gulpen, Mechelen, Velden, Arcen, Hamert. Breda, Oudenbosch. Nijmegen (Ubbergen, Beek, Neerbosch), Wageningen, Tiel, Winterswijk, Harderwijk. Zwolle, Hengelo, Oldenzaal, Heino, Steenwijkerwold. Weerdinge. Ameland. Terschelling. Kennemerland. Katwijk, Wassenaar, Haagsche bosch, Westland, Brielle. Walcheren, Noord- en Zuid-Beveland.

P. canescens Sm. In boschrijke streken aan den duinkant, aan wegen. Maastricht, St. Pietersberg, Venraai. Den Bosch, Oudenbosch. Hees. Schiermonnikoog. Terschelling, Bergen, Schoorl, Alkmaar, Heilo, Sandpoort, Bloemendaal, Overveen, Haarlemmerhout. Den Haag (Scheveningsche boschjes), Voorne.

P. monilifera Ait. Aan wegen en dijken aangeplant en verwilderd. Breda, Oudenbosch. Nijmegen (Oosterhoutsche bosch). Heino, Steenwijkerwold. Wolvega. Terschelling, Kennemerland, Haarlem. Voorne. Zuid-Beveland.

P. nigra L. Aan den duinkant, vooral aan de zeezijde. Valkenburg. Breda. Nijmegen (Hatert, Meerwijk). Weerdinge, Dalen. Vlieland, Texel, Alkmaar, Heilo, Kennemerland. Vogelerzang, Noordwijkerhout, Katwijk, Scheveningsche duinen. Westland (Naaldwijk), Voorne, Walcheren.

P. italica Mnh. Meest aangeplant. Gulper. Vught. Heusden. Nijmegen, Harderwijk. Steenwijkerwold. Nieuwe Scheveningsche weg.

Familie Urticaceën.

1. *Urtica*.

U. urens L. Aan ruigten, heggen, wegen, in moestuinen, algemeen en overal.

U. dioica L. Aan heggen, slootkanten, op beschaduwde plaatsen en langs wegen, algemeen en overal.

U. Dodartii L. In moestuinen, aan wegen en ruigten. Dronrijp. Haagsche bosch, Delft, Heerjansdam.

2. *Parietaria*.

P. officinalis L. Op puinhoopen en aan oude muren, onder heggen. Gennep, Afferden, Meers. Breda, Oosterhout. Nijmegen, Arnhem, Tiel, Zutphen, Harderwijk. Utrecht, Doorn, Zwolle. Alkmaar, Velzerend, Brederode, Haarlem, Heemstede, Bloemendaal, Muiderberg, Huizen. Wassenaar, Leiden, Warmond, Leerdam, Westland.

P. ramiflora Mch. Op oude muren en puinhoopen. Den Bosch. Nijmegen, Tiel. Utrecht. Haarlem, Amsterdam. Leiden, Delft, Maassluis, Rotterdam. Middelburg. Goes.

3. *Cannabis*.

C. sativa L. Verwilderd. Valkenburg. Breda. Nijmegen, Hees, Apeldoorn, Harderwijk. Den Haag, Rotterdam. Hoek.

4. *Humulus*.

H. Lupulus L. In bosschen en heggen, algemeen en overal.

Familie *Ulmaceën*.1. *Ulmus*.

U. campestris L. Langs de wegen gekweekt, ook soms in bosschen. De variëteit *suberosa* Ehrh. veelal aan den duinkant, vooral in lage deelen aan de landzijde, meest heesterachtig.

U. major Sm. Oudenbosch, Zuid-Beveland, Oost Zeeuwsch-Vlaanderen, doch waarschijnlijk overal gekweekt.

Familie *Ceratophylleën*.1. *Ceratophyllum*.

C. submersum L. In slooten, vaarten en grachten. Ambij. Wageningen, Harderwijk. Kampen, Giethoorn. Sneek. Franeker, Schiermonnikoog. Terschelling, Alkmaar, Heilo, Callantsoog, Petten, Haarlem, Amsterdam. Katwijk, Rijnsburg, Den Haag, Delft, Dordrecht, Brielle. Geheel Zeeland, beh. Noord-Beveland en St. Philipsland.

C. demersum L. In slooten, vaarten en grachten. Maastricht, Ambij. Vught, Oudenbosch. Nijmegen (Ooi), Doorwerth, Harderwijk. Utrecht, Baarn. Zwolle, Hengelo, Kampen, Steenwijk. Coevorden. Groningen. Jelsum, St. Jansga, Franeker. Bloemendaal, Amsterdam, Abcoude. Leiden, Wassenaar, Delft, Westland, Dordrecht. Zeeland.

Familie *Polygonaceën*.1. *Polygonum*.

P. aviculare L. Zeer algemeen langs wegen en op allerlei bebouwde en onbebouwde plaatsen.

P. bistorta L. Op beschaduwde, vochtige plaatsen en in weilanden. Gulpen, Hussenberg, Mechelen, Blerik. Eindhoven, Mierlo, Someren, Leende, Breda (Liesbosch). Doetinchem, Ede, Harderwijk. Utrecht, Schalkwijk, Neerlangbroek, Amersfoort. Zwolle. Groningen. Giekerk, Cornjum. Bloemendaal, Haarlemmerhout, Muiden, Weesp. Warmond, Delftshaven. Schouwen, Walcheren.

P. amphibium L. In en aan slooten, grachten en op bouw- en weilanden, algemeen en overal.

P. orientale L. Alleen vervilderd bij Vaassen, Epe en Beekbergen.

P. lapathifolium L. Op bebouwde en onbebouwde plaatsen, op akkers, in moestuinen. Maastricht, Sittard, Beek, Elslo. Breda, Woensdrecht. Nijmegen, Harderwijk. Deventer, Almelo, Hengelo, Borne, Haaksbergen, Vriezenveen, Kampen, Steenwijkerwold, Giethoorn. Dalen. Wolvega, Teridsert, Schiermonnikoog, Ameland. Terschelling. Texel, Amsterdam. Leiden, Den Haag, Delft. Renesse, Walcheren, Zuid-Beveland. Oost Zeeuwsch-Vlaanderen.

P. nodosum L. Op dezelfde plaatsen als de vorige, doch op meer vochtige, vooral veenachtige gronden. Vrij algemeen en bijna overal.

P. persicaria L. Op bouwland, in moestuinen, aan wegen, op mesthoopen, aan slootkanten algemeen en bijna overal.

P. minus Huds. Op moerassige plaatsen. Meersen, Velden, Arcen. Nunen, Vught, Helvoirt, Boxtel, Valkenswaard. Nijmegen (Malden), Bennekom, Lochem, Winterswijk, Eibergen, Borculo, Apeldoorn, Harderwijk. Doorn, Soestdijk. Delden, Almelo, Vriezenveen, Giethoorn. Meppel, Odoorn, Sleen, Emmen, Zwinderen. Groningen, Haren. Sneek, Langweerd, Sloten. Loosduinen, Den Haag, Wassenaar, Delft, Vianen, Voorne.

P. mite Schrk. Op vochtige plaatsen, vooral in weilanden aan slootkanten. Gulpen, Vught, Breda, Oudenbosch, Bergen-op Zoom. Arnhem, Wageningen, Borculo, Harderwijk. Deventer, Wijhe, Kampen, Borne, Delden, Giethoorn. Groningen, Haren. Sneek, Wolvega. Haarlem. Den Haag, Delft, Naaldwijk, Fijenoord, Brielle. Tholen, Walcheren, Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen.

P. hydropiper L. Op vochtige plaatsen, aan en in slooten, in weilanden, algemeen en overal.

P. convolvulus L. In bouwlanden, moestuinen, in heggen vrij algemeen en overal.

P. dumetorum L. In heggen en kreupelhout, ook in bouwland. Hamert, Mook. Den Bosch, Eindhoven, Breda, Oudenbosch, Woensdrecht. Nijmegen, (Beek, Hees), Doorwerth, Wageningen, Velp, Apeldoorn, Harderwijk. Doorn. Hengelo, Borne, Oldenzaal, Zwolle, Steenwijkerwold. Groningen, Rottum. Roode Klif. Haarlemmerhout, Aerdenhout, Heemstede. Leiden, Wassenaar, Haagsche Bosch, Voorne, Hoek.

P. fagopyrum L. Soms verwilderd.

P. tataricum L. Op akkers, tusschen aardappels, boekweit en andere zomervruchten. Meersen, Sittard, Gulpen, Gronsveld, Wijre. Den Bosch, Geldrop, Boxtel, Valkenswaard, Breda, Hoogerheide. Nijmegen, (St. Anna, Hatert, Hees), Bennekom, Leersum, Harderwijk. Doorn, de Bilt, Driebergen, Blauwkapel, Bunnik, Zeist, Darthuizen, Maarsen. Staphorst, Heino. Westland. Walcheren, Hoek, Hulst, Axel.

P. cuspidatum S et Z. Alleen bij Eembrugge aan den oever van de Eem gevonden.

2. *Rumex*.

R. maritimus L. Op moerassige plaatsen, in duinpannen. Vught, Vlijmen. Nijmegen. Deventer, Kampen, Mastenbroek, Vollenhoven. Giethoorn. Groningen, Warffum. Joure, Jutrijp, Dronrijp, Harlingen, Ameland. Terschelling, Vlieland, Texel, Velsen, Bentveld, Overveen, Amsterdam, Abcoude, Sloten. Katwijk, Leiden, Wassenaar, Den Haag, Delft. Zuid-Beveland.

R. palustris Sm. Op vochtige plaatsen, aan slootkanten. Eibergen, Harderwijk. Vreeswijk. Deventer, Zwolle, Giethoorn. Coevorden. den Ham, Joure, Warrega, Grouw, Oenkerk, Leeuwarden, Ameland. Terschelling, Overveen, Haarlem, Haarlemmermeer, Amsterdam, Abcoude. Leiden, Den Haag, Naaldwijk, Delft, Dordrecht, Brielle. Walcheren, Zuid-Beveland, West Zeeuwsch-Vlaanderen.

R. steinii Beck. Alleen bij Amsterdam, Den Haag en Scheveningen gevonden.

R. divaricatus L. Alleen bij Den Haag gevonden.

R. obtusifolius L. Op grazige plaatsen, onder kreupelhout, in bosschen algemeen en overal.

R. pratensis M. et K. Op vochtige, meest beschaduwde plaatsen. Maastricht, Meersen, Gulpen, Valkenburg, Sittard. Breda. Nijmegen, Doorwerth, Lochem, Borculo, Terborg, Harderwijk. Utrecht, Baarn. Heino. Groningen, Joure, Cornjuw, Leeuwarden, Harlingen, Schiermonnikoog. Haarlem, Amsterdam, Hilversum. Vogelenzang, Warmond, Leiden, Dordrecht. Walcheren, Zuid-Beveland, Zeeuwsch-Vlaanderen.

R. leptanthus de Br. Aan een zandweg van Den Haag naar Wassenaar.

R. conglomeratus Murr. Aan kanten van slooten en vaarten en op vochtige plaatsen. Limburg (vrij alg.). Utrecht, Bunnik, Doorn, Blauwkapel. Overijsel (alg.). Heerenveen, Knijpe, Leeuwarden, Schiermonnikoog. Texel, Wieringen, Alkmaar, Heilo, Overveen, Haarlem, Amsterdam. Leiden, Den Haag, Delft, Naaldwijk, Dordrecht, Rotterdam, Den Briel. Schouwen, Duiveland, Noord- en Zuid-Beveland, Zeeuwsch-Vlaanderen.

R. sanguineus L. Op vochtige beschaduwde plaatsen, in bosschen. Ambij, Meersen, Epen, Sittard, Valkenburg. Breda. Nijmegen (Ubbergen, Oosterhoutsche bosch), Rheden, Wageningen, Harderwijk. Utrecht. Hengelo, Delden, Heino. Groningen. Dronrijp, Bolsward, Cornjum, Leeuwarden. Vlieland, Texel, Velzen, Haarlem, Overveen, Aerdenhout, Amsterdam. Leiden, Den Haag, Delft. Walcheren, Noord- en Zuid-Beveland, West-Zeeuwsch-Vlaanderen.

R. crispus L. Op weilanden, aan wegen, dijken, slootkanten, op akkers algemeen en overal.

R. hydrolapathum Huds. In en aan slooten, vaarten en vochtige weilanden en moerassen, algemeen en overal.

R. hippolapathum Fr. Aan rivieroeveren aan de Merwede tusschen Gorkum en Dordt, aan de Lek bij Wijk bij Duurstede.

R. domesticus Hartm. Op Vlieland in een tuin gevonden.

R. conspersus Hartm. Bij Den Haag aan een gracht gevonden.

R. maximus Schreb. In een laaggelegen bosch bij Overveen en op verschillende plaatsen aan de Merwede gevonden.

R. laevigatus Fr. Aan het nieuwe kanaal te 's Hage aan den kant van een bouwland gevonden.

R. Acetosa L. In wei- en hooilanden, ook in bosschen algemeen en overal.

R. scutatus L. Op den stadsmuur van Rhenen en op dien van het huis te Bronkhorst bij Zutphen gevonden.

R. Acetosella L. Op bebouwde en onbebouwde gronden, algemeen en overal.

H. HEUKELS.

(Wordt vervolgd.)

Vragen en Korte Mededeelingen.

Aan allen, die in 1900 wenschen deel te nemen aan het onderzoek naar de verspreiding der wild-groeiende planten in Nederland.

In November 1896, 1897 en 1898 heb ik een oproeping in verschillende bladen geplaatst, om hen, die neiging gevoelden, mede te werken tot uitbreiding onzer kennis omtrent de verspreiding der in het wild groeiende planten in ons land, te verzoeken, zich bij mij aan te melden.

Allicht zijn er nu personen, die een vorig jaar niet konden medewerken, doch nu lust en tijd daartoe hebben. Mag ik hen uitnoodigen, zich bij mij op te geven? Ik zal hun dan een circulaire zenden, waarin opgegeven is, welk deel der flora in 1900 zal worden onderzocht, terwijl er tevens verdere mededeelingen in worden gedaan.

Ik herhaal, wat ik in 1896 in de oproeping schreef: Natuurlijk is, om het doel te bereiken, medewerking noodig uit alle deelen van ons land. Laat niemand, die overigens lust gevoelt, zich onthouden in de meening: er zullen zich wel anderen aanmelden. Ieder, die wil, kan een steentje bijdragen, om het gebouw te helpen voltooien.

Amsterdam,
Weesperzijde 60.

H. HEUKELS.

EEN NIEUWE PLANTEN-ATLAS.

Onze Flora.

Beschrijving van de familiën, voornaamste geslachten en soorten der in Nederland in het wild groeiende, verwilderde, verbouwde en aangeplante gewassen, alsmede van eenige andere fraaie of nuttige Midden-Europeesche Planten. Naar de Tweede Uitgave van CARL HOFFMAN'S Botanischer Bilder-Atlas. Vrij bewerkt door Dr. A. C. OUDEMANS, Leeraar in de Nat. Hist. a/d H. B. S. en aan de Midd. Sch. v. Meisjes te Arnhem, met een aanbevelend woord van Prof. Dr. C. A. J. A. OUDEMANS, schrijver van de „Flora van Nederland” met 80 fraaie Platen in kleurendruk en ca. 400 houtsneden in den tekst.

Al lang verwachtte ik een Nederlandsche uitgave van Hoffmann's Bilder-Atlas te zien verschijnen, en de eerste aflevering is er, met een vijftal platen, die een idee van 't werk kunnen geven. Dr. A. C. Oudemans, te Arnhem, heeft de Nederlandsche bewerking van den text op zich genomen; daaraan zal dus niets mankeeren.

Ik heb 't Duitsche boek, nu al een jaar compleet, en kan verzekeren, dat de platen bij Afl. I gevoegd, nog niet eens de beste zijn. Teekening en kleur zijn, met enkele uitzonderingen, stellig mooi en goed te noemen; 't zijn natuurlijk geen schilderstukken, maar ik ken geen enkele uitheemsche planten-atlas, die beter en tevens goedkooper is. Het is een

boek, dat voor aankomende plantenliefhebbers een prachtig en nuttig en welkom geschenk zal zijn. Er zijn 80 groote platen met gekleurde afbeeldingen van planten in, waarvan verreweg het grootste deel ook in ons land voorkomt, en dan nog talrijke houtsneden (400) van details en niet op de platen voorkomende planten. Behalve den wetenschappelijken naam, is bij elke plant een Nederlandsche aangegeven, en bovendien de volksnamen ervan in verschillende deelen in ons land; ook een korte beschrijving en bij vele eenige bijzonderheden over 't nut, dat de mensch van de plant trekt, of van de schade, die ze ons veroorzaakt in onzen bosch-akker- of tuinbouw. Het gebonden werk, in afleveringen compleet zal circa /14 kosten; het zal er ongetwijfeld weer veel toe bijdragen, de kennis en de liefde voor de natuur bij onze jeugd te vergrooten. Er zijn in de laatste jaren al heel wat geïllustreerde werken voor de natuurliefhebbers verschenen, en, wat beter is, verkocht ook. Dat belooft voor de toekomst.

E. Hs.

Kijkjes buiten. Door W. W. KOLVOORT. Met voorwoord van Dr. VITUS BRUNSMAN, I. 1899, Lochem, J. H. SCHEEN. Prijs 60 ct., geb. 85 ct.

Dit boekje bevat 24 opstellen over planten en dieren. De schrijver spreekt voor Maart over knoppen en den mol; voor Juni: de lipbloemen en de koekoek, zoo zijn voor elke maand van 't jaar twee schetsen.

De stukjes zijn uitmuntend geschikt, om de menschen buiten, die tot nog toe geen belangstelling toonden voor de hen omringende natuur, aan het kijken en luisteren te krijgen. Als dat maar eerst gelukt is, dan komt de belangstelling spoedig en later meestal ook wel gevoel en liefde voor natuurschoon.

Niet te hoog en niet al te kinderlijk weet de heer Kolvoort goed en gezellig te vertellen van planten en dieren; vooral van zijn vogels, die hebben zijn hart, dat voelt men dadelijk. Stellig hebben de lezers van de plaatselijke bladen van De Graafschap al veel geleerd door Kolvoort's opstellen, want in deze hebben ze 't eerst hun plicht gedaan; moge een groot debiet ook elders in stad en land Kolvoort's aardig en goedkoop boekje ten deel vallen, zoo groot, dat het voortaan niet meer mogelijk zal zijn wat aan schrijver dezer aanbeveling nog dit voorjaar gebeurde:

Een welgesteld landbouwer en eigenaar van een druk bezochte Zondagsuitspanning, op een uurtje van een groote stad, bracht, waar ik bij zat, een glas kwast aan een oude dame. Net liet zich weer voor de zooveelste maal vlak bij ons uit het jonge groen de zanglijster hooren, naar wie ik al een poosje had zitten luisteren en die op deze plek, zooals ik wist, al een tiental jaren achtereen nestelde en broedde.

„Hoe heet toch die vogel, die daar net weer zoo mooi sloeg?” vroeg de dame aan den boer.

„Die vogel?” en de man, draaide zijn hoofd naar de kant vanwaar weer de sonore lijstertonen opstegen, alsof hij ze voor 't eerst opmerkte. „Ja, ziet u, daar hebben wij menschen zoo geen aanmerkinge op,” zei hij, „daar geven de lui uit de stad meer om.”

De man had zijn heele leven buiten doorgebracht en kende geen zanglijster aan zijn lied, dat is de regel, de uitzonderingen zijn zeldzaam. 't Is op 't oogenblik werkelijk waar, wat de boer zei: de stadsmensch weet meer van de natuur dan de menschen, die er dagelijks midden in leven.

Toch is er ook in de stad nog wel werk voor de populariseersers van natuurkennis. Vanmiddag waren groote jongens van een school naast de onze bezig met steentjes naar een opgezette vogel te gooien, die bij een les gebruikt